

Õiguskantsler

Teie 27.12.2013 nr

Meie 19.06.2014 nr 6-1/140746/1402734

Vastuolu mittetuvastamine Sportlase ja treeneri põhiõiguste kasutamise takistamine

Täna Teid avalduse eest, milles palusite mul kontrollida spordiseaduse § 11 lg 1 vastavust põhiseadusele. Ühtlasi vabandan Teie ees, et pole Teie kirjale niivõrd pika aja jooksul vastanud. Loodan, et minu vastuse viibimine pole Teile tekitanud ebameeldivusi.

Oma avalduses viitasite [põhiseaduse](#) §-de 11, 15, 19 ja 29 võimalikele rikkumistele seoses sellega, et Eesti Olümpiakomitee juures tegutsevas dopinguvastases distsiplinaarkolleegiumis ning dopinguvastases apellatsioonikolleegiumis on kohaldatud sportlasele võistluskeeldu ning treenerile treenerina tegutsemise keeldu.

Leian Teie avalduses nimetatud asjaolude põhjal, et seadusandja pole eraõiguslike isikute poolt sportlasele võistluskeeldu ja treenerile tegutsemiskeeldu rakendamisel jätnud oma kohustusi põhiõiguste ja –vabaduste kaitsel täitmata. Selgitan alljärgnevalt, miks ma sellisel seisukohal olen.

Spordivaldkond toimib suuresti eraõigusel ja eneseregulatsiooni põhimõttel. [Spordiseaduse](#) (edaspidi SpS) § 11 lg 1 sätestab nõude, et sportlane ja treener peavad tundma ja järgima dopinguvastaseid reegleid, mis on sätestatud maailma dopinguvastases koodeksis ja mis on vastu võetud vastavalt koodeksile. Sama paragrahvi teine lõige seob selle nõude rikkumisega tagajärje, milleks on riiklikest spordistipendiumidest ja -toetustest ilmajäämine.¹ Leian, et vaidlusaluses sättes toodud viidet dopinguvastastele reeglitele saab eesmärgipäraselt mõista sama paragrahvi teise lõike kaudu, mis reguleerib sportlaste suhteid riigiga, võttes reeglite rikkujalt õiguse riigilt sportimiseks raha saada. Seepärast ei tule minu hinnangul vaidlusalust sätet mõista kui isikule seadusega pandud avalik-õiguslikku kohustust, vaid kui tingimust, millega on seotud riiklike spordistipendiumide ja –toetuste määramine.

Ka juhul, kui SpS § 11 lg-t 1 seaduses ei oleks, peaksid spordiga tegelevad isikud oma tegevuses faktiliselt sellegipoolest järgima dopinguvastaseid reegleid. Seda lähtuvalt nende eraõiguslikest suhetest spordiorganisatsioonide ja võistluste korraldajatega. Otsides võrdlust teiste maadega, torkab silma, et sarnaselt Eestile ei ole mitmetes teistes Euroopa riikides reguleeritud

¹ Täpsemalt sätestab SpS § 11 lg 2, et sportlane, kellel on tuvastatud dopingu kasutamine või kes on dopingutestist keeldunud, kaotab talle selle eest spordialaliidu või rahvusvahelise spordialaliidu poolt määratud võistluskeeldu perioodiks õiguse riiklikele spordistipendiumidele ja -toetustele.

dopinguvastaste organisatsioonide tegevust eraldi seadusega.² Siiski ei tähenda spordi eraõiguslik korraldus seda, et riik võiks jätta tähelepanuta niisugused põhiõiguste riived, mis tekivad eraisikute vahelistes suhetes. Näiteks kui sportlast diskrimineeritakse, sportlasel ja treeneril lasub ebaoproportsionaalne tegutsemiskeeld, spordiorganisatsioonid eiravad konkurentsieeskirju³ vms.

Tutvunud kehtiva õiguse ning mõningate mulle kätte saada olnud spordialaliitude põhikirjade ja juhtdokumentidega, Eesti dopinguvastaste reeglite jm asjakohaste dokumentidega, siis leian, et sportlane saab võistluskeeldu ja treener tegutsemiskeeldu jm sellesarnaseid spordialaseid meetmeid tõhusalt kohtus vaidlustada. Kohtusse on oma õiguste kaitseks võimalik sõltuvalt asjaoludest pöörduda nii lepinguliste kui lepinguväliste nõuetega.⁴ Näiteks sätestab [võlaõigusseaduse](#) (edaspidi VÕS) § 1049 kaitse õigusvastase majandus- või kutsetegevuse seiskamise puhuks, VÕS § 1045 lg 1 p 4 ja VÕS § 1046 sätestab aga õiguskaitse isiklike õiguste kahjustamise korral. Samuti saab oma õigusi kaitsta näiteks siis, kui võistluskeeldu kehtestanud või seda rakendav organisatsioon on konkurentsiseaduse mõistes oma turgu valitsevat seisundit kuritarvitanud. Ka saab vaidlustada spordis osalejale esitatud nn võta-või-jäta tingimusi, mida peetakse VÕS § 35 lg 1 järgi tüüptingimusteks. Muu hulgas saab [tsiviilkohtumenetluse seadustiku](#) (edaspidi TsMS) järgi vaidlustada vahekohtukokkuleppe kehtivust (TsMS § 371 lg 1 p 8).

Ka vahekohtuotsust ennast saab vaidlustada, kui see on vastuolus Eesti avaliku korraga või heade kommetega (vt TsMS § 751 lg 2 p 2). Kui teises riigis langetatud vahekohtuotsus on jõus, võib tsiviilkohtumenetluse seadustiku järgi Eesti teatud tingimuste olemasolul keelduda selle tunnistamisest ja täitmisest, kui see oleks ilmselt vastuolus Eesti õiguse oluliste põhimõtetega (avaliku korraga), eelkõige isikute põhiõiguste ja –vabadustega (vt TsMS § 752 lg 2 kaudu viidatud TsMS § 620 lg 1 p-i 1). Milline mõju Eesti kohtu otsusel välisriikides on, on juba iseküsimus.

Kokkuvõtlikult leian eespool toodu põhjal, et Eestis kehtiv õigus võimaldab sportlasel ja treeneril saada õiguskaitset, kui mõni eraõiguslik isik on asunud õigusvastaselt takistama tema põhiõiguse vabalt valida tegevusala, elukutset või töökohta või põhiõiguse vabale eneseteostusele kasutamist. Sellega on avalik võim täitnud tal põhiseaduse §-dest 13, 14 ja 19 tuleneva kohustuse tagada põhiõiguste ja –vabaduste järgimine ka eraõiguslikes suhetes.

Vabandan veel kord vastuse viibimise pärast.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Indrek Teder

² Vaatasin nt Soome kohta aadressil dopinglinkki.fi, [otsetee](#) ning WADA ülevaadet aadressil: www.wada-ama.org, [otsetee](#).

³ Võrdluseks vt Euroopa Kohtu praktikat asjades, kus küsimuse all on olnud Euroopa Liidu toimimise lepingus sätestatud konkurentsieeskirjade kohaldamine spordi alal ning spordiorganisatsioonide majandusalane tegevus – 01.07.2008 otsus kohtuasjas C-49/07, Motosykletistiki Omospondia Ellados NPID (MOTOE) vs Elliniko Dimosio, kättesaadav: <http://eur-lex.europa.eu>, [otsetee](#); 18.07.2006 otsus kohtuasjas C-519/04 P, David Meca-Medina and Igor Majcen vs Euroopa Ühenduste Komisjon, kättesaadav: <http://eur-lex.europa.eu>, [otsetee](#).

⁴ Sellega seoses vt nt RKKH 02.05.2006 kohtumäärust asjas nr 3-3-1-19-06, p-d 7-9. Kättesaadav: www.riigikohus.ee, [otsetee](#); RKTk 09.10.2013 kohtumäärust asjas nr 3-2-1-95-13, p 10 jj. Kättesaadav www.riigikohus.ee, [otsetee](#).